

ческа роля.¹⁾ Тази роля изпълни „по единъ блѣстящъ начинъ“ интелигенцията прѣзъ 40-тѣ години, която проповѣдваше „хуманитарни идеи“, а нейнитѣ приемници създадоха въ Русия умственната атмосфера, която изработваше въ тѣхнитѣ най-добри прѣдставители неразривната връзка между двата велики принципа на човѣшкото развитие: принципътъ на научната критика и принципътъ на самоотверженото служене на идеята²⁾. Тая умственна атмосфера „дала възможность на слѣдующитѣ поколѣния, оставайки поради необходимитѣ условия на руския политически строй върху почвата на идейния социализмъ, да се укаже възприемчива къмъ този социализмъ въ неговитѣ научни форми“. Обаче, тѣзи „научни форми“ на социализма руската интелигенция прие едва къмъ края на 70-тѣ години. Основнитѣ положения на научния социализмъ бѣха написани още на 1847 г., но тѣ неможѣха да завладѣятъ умоветѣ на рускитѣ литератори, научно-философското мировзрѣние на които е още далечъ отъ непосредственото рѣшение на руския политически въпросъ, и се движи въ затворения кръгъ на „идеалитѣ на личната и обществената нравственостъ“. Научниятъ социализмъ въ западна Европа се създаде слѣдъ като се наложи „социалния“, работническия въпросъ, слѣдъ като работническата класа бѣ нараснала въ опитъ и съзнание, и постави едновременно съ нѣколкото кървави буни, свои, специфични за положението ѝ, класови проблеми.

Рускиятъ политически режимъ прѣчеше да се изострятъ класовитѣ противорѣчия и да се изработи класовата мисълъ въ руската социологическа наука, условията спомагаха политическитѣ въпроси да се прѣ-

¹⁾ П. Л. Лавровъ (П. Миртовъ), Нардники-пропагандисти 1873—78. годовъ. С.-Петербургъ, 1907. стр. 7.

²⁾ *ibid.* стр. 7.